

Tvangsekteskap

Informasjon til beboerne

Sara og Tony

Saras brune øyne stråler når hun snakker om kjæresten Tony, men mørkner når de siste dramatiske månedene beskrives:

– Jeg er blitt presset til å gifte meg, men sa nei! Jeg skal gifte meg bare en gang i livet og vil gjøre det av kjærlighet, fastslår hun.

Sara er 18 år gammel og bor på hemmelig adresse i Oslo. For noen måneder siden rømte hun hjemmefra etter å ha blitt truet banket opp av foreldrene. Sara er forelsket i “feil” gutt.

For første gang i sitt unge liv er hun ute av huset alene. Før gikk hun alltid stolt sammen med moren.

– Jeg er født og oppvokst i Oslo, men har aldri sprunget gatelangs på fritiden. Derfor opplever jeg det å rømme hjemmefra som ekstra belastende. Svært vanskelig er det at kjæresten Tony (23) og jeg må leve skjult for familien, forteller hun.

Sara skulle tvinges til å gifte seg med en hun ikke ville leve sammen med, samtidig som hun er forelsket i og kjæreste med Tony. Foreldrene likte dårlig Saras valg og motarbeidde forholdet mellom de unge forelskede fra første stund. De gikk faktisk så langt at de banket opp Sara og ga klar beskjed om at hun måtte velge mellom hjemmet og Tony.

– Det verste med å være forelsket er ikke å kunne dele denne gleden med familien, forteller en nokså bedrøvet Sara.

Hun presiserer at hennes sterke opplevelser ikke har noe med religion eller det gamle kastesystemet i hjemlandet å gjøre, men at det bunner i en tradisjonell tenkemåte.

Bruddet med familien har skapt en ny tilværelse for den ellers så livsglade Sara. Dagene tilbringes inne i en leilighet, på hemmelig adresse, som det offentlige har skaffet det unge paret. Redselen og angsten for familiens trusler har fått Sara til å slutte på skolen, selv om hun drømmer om å få seg en utdanning.

– Jeg er glad i bøker og å studere, så jeg har fremdeles en drøm om å skaffe meg en god utdanning. Men foreløpig hindrer de alvorlige truslene fra familien meg fra å gjøre ferdig videregående skole.

Sara ser på seg selv som en norsk jente som også er preget av indisk kultur. Hun opplever at foreldrene “vet best”, samtidig som de glemmer at det ikke å lytte til egne barn kan få konsekvenser.

– Jeg føler at denne konflikten er urettferdig, fastslår hun.

Det er fem måneder siden Sara snakket med foreldrene, en vond tid. Dersom hun går ut, har hun alltid på seg en alarm.

– Jeg gjør hva som helst for å skjule meg for familien, til alt ordner seg. Naturligvis savner jeg dem hjemme sterkt, men man må ofte regne med

å miste en ting for å få noe annet. Likevel håper jeg at mine foreldre en dag skjønner at de gjorde en tabbe da de heiv meg ut.

Denne livssituasjonen er langt fra den framtidige drømmen hennes, et lykkelig liv med en god og interessant jobb, mann og barn. Sara er ung, hun har fremtidsdrømmer som dessverre er lagt i grus. Hun har ligget gråtende på knærne foran foreldrene og bedt om forståelse for at hun selv måtte velge ektefelle, men foreldrene tok ikke hensyn til hennes ønsker.

Tony (23) sitter stramt og lent forover i lenestolen. Han virker sliten, mer stresset og oppgitt enn kjæresten Sara. I 2001 kom Tony fra India for å gå på skole i Norge. Kort tid etter ankomsten ble han påtvinget et ekteskap han ikke var interessert i. Dette opplevde han som svært problematisk Tony har familie i Norge som har bortført ham en gang, men dette har han ikke gått til politiet med av hensyn til familien. Han kunne ha vært gift med en jente som ville ha skaffet ham oppholdstillatelse i Norge, men den unge mannen vil spille med åpne og ærlige kort. – Jeg vil ikke spekulere! Jeg vil bare gifte meg av kjærlighet, og jeg elsker Sara. Hvis jeg gifter meg med henne, så ødelegger jeg min familie. Dette er svært vanskelig, konkluderer Tony.

Det hele endte med at Sara og Tony rømte sammen. Først visste de ikke hva de skulle gjøre eller hvem de skulle kontakte for å søke råd. De hadde rett og slett ingen aning om hvordan de skulle greie seg. Motet tok overhånd, og etter mange timer kontaktet de politiet for å få hjelp. Dette ble første steget på veien til en tryggere tilværelse.

Forord

Å presse noen til å gifte seg mot egen vilje er straffbart i Norge. Det betyr at norske myndigheter ser svært alvorlig på det å tvinge noen til å gifte seg ved hjelp av fysisk vold eller psykiske trusler.

Alle barn og unge har krav på trygghet, omsorg og rettssikkerhet uavhengig av bakgrunn. Når ungdom blir utsatt for tvangsekteskap, blir noen av de viktigste prinsippene i norsk rettsvesen brutt.

På disse sidene kan du lese om hva loven sier om tvang og ekteskap, og hvor ungdom kan få hjelp dersom de presses til å gifte seg eller allerede er giftet mot sin vilje.

“Sara” og “Tony” er to ungdommer som forteller deg sin historie. Vi lar dem stå som bilder på hvor sterkt, alvorlig og tragisk et tvangsekteskap kan være for dem som utsettes for det.

Lykke til!

Lover og konvensjoner

Ungdom som står i fare for å bli tvangsgiftet, trenger hjelp. Noe av hjelpen kan “hentes” fra lovverket.

Den norske lov fastslår:

- Det er forbudt å tvinge noen til å gifte seg. Et tvangsekteskap kan derfor gjøres ugyldig og oppløses.
- Den som tvinger noen inn i et ekteskap, risikerer bøter eller fengselsstraff med opp til tre år.
- Det er ulovlig å ta med seg barna fra Norge til et annet land for å tvinge dem til å gifte seg der.

Dersom tvangsekteskapet blir oppløst, får mor foreldreansvaret for eventuelle barn.

Offentlige etaters ansvar

Etter at Sara og Tony rømte, fikk de hjelp og støtte fra offentlige etater som politi og sosialkontor. De ulike etatenes ansvar og oppgaver bestemmes blant annet av lover og forskrifter. Hvem kan Sara og Tony kontakte for å få hjelp?

Alle offentlig ansatte som møter ungdom som trues med eller utsettes for tvangsekteskap, plikter å hjelpe og støtte. Det kan innebære å innhente mer informasjon, sette i verk tiltak eller å henvise til en annen instans.

Skoleverket

Hva kan skolen bidra med dersom Sara hadde henvendt seg dit?

– Hjelpen vil være helt individuell, vi har ikke en plan fra A til Å, forteller en rektor som har hatt to elever som er blitt truet med tvangsekteskap. Primært ville læreren koblet eleven sammen med sosiallæreren ved skolen. Han eller hun ville ha snakket mye med Sara. Ved ytterligere behov ville rektoren ha kontaktet andre instanser som for eksempel barneverntjenesten, politiet eller en barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUP). Rektoren presiserer at eleven ville ha blitt anonymisert. I tillegg ville rektoren ha arbeidet hardt for å få mor inn i saken.

– Det beste er å få de foresatte eller foreldrene til å skjønne situasjonen. Klarer man det, kan slike tunge situasjoner ofte løses med et godt resultat.

Helsestasjon for ungdom

– Som helsesøster ville jeg først og fremst snakket med Sara og funnet ut mer om hennes situasjon før jeg hadde gjort noe mer eller kontaktet

andre hjelpeinstanser, forteller en representant for Helsestasjon for ungdom.

Helsesøsteren er usikker på hva som er det beste å gjøre i en slik situasjon. Hun ser for seg flere muligheter som for eksempel å kontakte politiet eller at hun eller Sara ringer 815 55 201, Informasjonstelefon om tvangsekteskap. Denne informasjonstelefonen kan gi Sara flere opplysninger og veiledning.

– Dersom ungdommen er under 18 år, ligger det formelle ansvaret egentlig hos barneverntjenesten. Det vil være naturlig å kontakte den lokale barneverntjenesten, men først må dette avklares med Sara, understreker hun.

Helsesøsteren vil overlate til barneverntjenesten å avgjøre om foreldrene skal kontaktes.

– Dette avhenger av Saras informasjon, men uansett er det viktig å samtale godt med foreldrene, sier hun.

815 55 201 – Informasjonstelefon om tvangsekteskap

Ungdom som føler seg utsatt for tvang ved inngåelse av ekteskap, kan få råd ved å ringe 815 55 201, Informasjonstelefon om tvangsekteskap.

Ungdommer som ønsker å hjelpe venner, skolekamerater eller andre bekjente som er i en vanskelig situasjon, kan benytte seg av dette tilbudet. Også foreldre, lærere, naboer eller venner av familier der tvangsekteskap kan være aktuelt, kan ringe dette nummeret og få opplysninger.

– Dersom Sara hadde ringt Informasjonstelefon om tvangsekteskap, ville jeg ha invitert henne til å komme til kontoret for en samtale eller vi kunne ha samtalt på telefonen, opplyser en blid stemme på 815 55 201.

Ved første kontakt via telefon vil hun stille Sara en del spørsmål for å kartlegge hennes familiesituasjon. Hun vil be om informasjon om for eksempel foreldrene og søsknene har blitt truet med tvangsekteskap.

– Jeg vil også vite hva Sara tenker å gjøre og om hun har tenkt på dette lenge, forteller damen.

De ansatte på 815 55 201 møter ungdom som er preget av den vanskelig situasjonen, ungdom som er oppgitt og nervøse.

– Ungdommen er fortvilet over foreldrene som ikke forstår dem. De vil at de voksne skal forstå hvordan de tenker og ikke tro at de bare vil reke gatelangs. Samtidig er de redde for konsekvensene når de sier nei til et tvangsekteskap.

Hvorfor bør utsatt ungdom ringe Informasjonstelefonen? Først og fremst fordi dette er et tilbud som er rettet mot ungdom. Her kan de få råd og veiledning gratis.

Innringeren kan være anonym både på telefonen og under en eventuell samtale på kontoret.

Barnevern

Sara og Tony rømte hjemmefra. De visste ikke hvem de skulle kontakte eller hva de skulle gjøre. Å kontakte barnevernet kunne ha vært et godt alternativ for dem.

Dersom de først hadde kontaktet barneverntjenesten, ville de ansatte være pliktige til å ta Sara og Tony på alvor og undersøke saken. Spesielt siden Sara ikke hadde fylt 18 år.

– Først snakker vi med ungdommen saken gjelder, lytter skikkelig etter og vurderer deretter alvoret i situasjonen, forteller en leder av et kontor øst i Oslo.

Etter en nøye gjennomgang gjør barnevernkonsulentene et vedtak. Alt etter hvor alvorlig situasjonen er, kan den unge gutten eller jenta plasseres i et nytt hjem. Men da må barnevernet først ha hatt samtale med foreldrene, for de er part i denne saken.

Barnevernet har opplevd en rekke ganger at ungdom har blitt presset til å skulle gifte seg mot sin vilje, men flere av sakene har løst seg flott etter samtaler barnevernet har hatt med ungdommen og foreldrene.

Politietaten

Det er vanskelig å anmelde sine foreldre til politiet, og det er noe de færreste ønsker å gjøre. En anmeldelse vil gjøre det vanskeligere å forsones barn og foreldre, men i noen saker vil det imidlertid være naturlig å gå til politiet. Sara og Tony fikk hjelp av politiet da de ringte. Politiet kan også gi hjelp uten at foreldrene trenger anmeldes. Politiet kan beskytte unge som blir utsatt for vold eller trusler om det.

Hvilke råd vil politiet gi Sara og andre unge i slike situasjoner:

Politiet vil først innhente informasjon om hva saken gjelder og hvem som truer Sara med tvangsgifte. Dersom Sara anmelder trusselen, vil politiet begynne å undersøke saken videre og forhøre foreldrene. Siden Sara er under 18 år gammel, vil barnevernet bli koblet inn.

Utenriktjenesten

Den norske utenriktjenestens hovedoppgave er å gi nordmenn i utlandet råd, hjelp og beskyttelse. Disse kontorene kontaktes ofte i forbindelse med tvangsekteskap. Dersom Sara skulle ha giftet seg med en inder, vil både Sara og han bli spurt om ekteskapet er frivillig.

- Ingen har rett på visum til Norge for familiejenforening dersom ekteskapet er inngått under tvang.
- Mulighetene for å få hjelp av utenriktjenesten kan ofte begrenses dersom den norske ungdommen har to statsborgerskap.

Ung i Norge

Lovverket i Norge gir barn og unge rettigheter som blant annet rett til fri skolegang, rett til fri lege og tannlege. I tillegg må myndighetene innhente de unges meninger i saker som angår dem. Norge er et høyt skolert samfunn. Politikerne har bestemt at de unge skal læres opp til å bli selvstendig tenkende, samfunnskritiske, ta egne valg og bli til nytte

for samfunnet. For at dette skal innfris, trenger de unge skole og kunnskap, noe som er sikret og regulert gjennom lovverket.

Den norske grunnskolen er 10-årig. De fleste går også tre år i den videregående skole. 18 år gamle Sara var i ferd med å avslutte videregående skole da hun måtte velge mellom kjæresten og hjemmet.

Barn har fått større rett til å bestemme over sitt eget liv enn hva foreldrene hadde da de var unge. Dette preger også en god del barneoppdragelsen i Norge. Barn blir lært opp til å forhandle, diskutere og ta standpunkt. De blir respektert for å være selvstendig tenkende mennesker. Sara og Tony benyttet noen av sine rettigheter da de sa nei til tvangsekteskap og ja til å være kjærester. Men i deres tilfelle misbrukte foreldrene sin posisjon og glemte hva den norske lov sier om de unges rettigheter.

Årsaker til tvangsgifte

Hvorfor presser noen foreldre barna til å gifte seg? Det kan være ulike årsaker til dette.

- Mange innvandrere har bakgrunn fra samfunn hvor det er vanlig at foreldrene er involvert i barnets planer for ekteskap. Det skaper i noen tilfeller konflikter.
- Å gifte bort en sønn eller datter med en fetter eller kusine gjør familiebåndene sterke. Forpliktelsen til familie og slekt i hjemlandet kan være sterkere enn hensynet til hva de unge mener.
- Det må ikke herskes tvil om en jentes dyd og ærbarhet før ekteskapet. Dette er viktig for familiens ære og farens anseelse. Når en jente tvinges til å gifte seg veldig ung, blir ansvaret for jentas ærbarhet overflyttet fra faren og familien til ektemannen.
- Presset fra hjemlandet til foreldrene om at norskfødt ungdom skal komme tilbake for å hente seg en ektefelle der, er ganske sterkt. Dette er en måte å skaffe folk oppholdstillatelse i Norge.
- Når ungdom blir "for norske" og for eksempel går på diskotek og/eller finner seg en norsk kjæreste, kan en del foreldre oppleve dette som en trussel mot familien og deres tradisjoner. For å få "skikk" på gutten eller jenta kan noen foreldre presse barna til å gifte seg med en fra foreldrenes hjemland. En del foreldre tror for eksempel at en jente fra hjemlandet vil virke beroligende på gutter som er blitt "litt for norske".

- Hvordan vil du beskrive ungdomskulturen i ditt hjemland og hvordan skiller den seg fra den norske?
- Mange foreldre i Norge opplever at det er vanskelig å sette grenser for hva et barn skal få lov til å gjøre. Hva bør barn få lov til og hvilken frihet må de få?
- Hvilken rett mener du familien har til å bestemme over en ungdoms fremtid?

Ordforklaringer

- Barneombud: Betegnelsen ”ombud” er et positivt begrep som benyttes i forbindelse med løsningen av ulike samfunnsoppgaver man har villet styrke. Barneombudet representerer barn og unge fra 0 til 18 år. Ombudet skal følge opp lovgivningen som verner barns interesser. Ombudet skal brukes av andre instanser som et høringsorgan for saker som angår barn, men skal også få i gang egne lovforslag eller forskning som kan bedre barn og unges hverdag.
- Overgrep: Krenkelse av andres rettigheter. Overgrep kan også være maktmisbruk.
- Omsorg: Pass, pleie, stell, tilsyn. Omsorg kan også være å sørge for at en person har det han eller hun trenger.
- Støttekontakt: Det er en person som har tilsyn med sosialt vanskeligstilte mennesker.
- Fortrolig: Andre ord er å snakke intimt med noen, fortelle noe tillitsfullt, gi opplysninger som bare skal være kjent for en bestemt person eller en innvidd krets.
- Forvaltning: Offentlige kontor som er underlagt staten, fylket eller kommunen.
- Etat: En del av forvaltningen, den offentlige virksomheten.

Organisasjoner som kan kontaktes

Oslo Røde Kors Internasjonale Senter (ORKIS)

Senteret er et møtested for alle, uavhengig av etnisk, religiøs eller nasjonal bakgrunn. ORKIS legger vekt på aktiviteter og informasjon som utvikler gjensidig respekt og kulturelt mangfold. ORKIS er en underavdeling av Oslo Røde Kors.

ORKIS
Christian Kroghsgate 15
0186 Oslo
Telefon: 21 02 32 21
Telefon: 21 02 32 23

Informasjonstelefon om tvangsekteskap

ORKIS driver også informasjonstelefon om tvangsekteskap
Telefon 815 55 201

Organisasjon for selvhjelp for innvandrere og flyktninger

Dette er en frivillig og uavhengig organisasjon. Organisasjonen informerer, henviser videre og hjelper med å løse problemer. Målsettingen er å hjelpe nye borgere til å finne frem i det norske samfunnet og tilegne seg nok informasjon til å løse egne problemer.

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger har medarbeidere med forskjellig kultur- og språkbakgrunn. Organisasjonen har kontor i Oslo, Kristiansand, Ålesund, Trondheim og Tromsø.

Organisasjon for selvhjelp for innvandrere og flyktninger
Langes gate 1,
0165 Oslo
Telefon: 22 11 10 17
e-post: siof@online.no

MIRA Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner

Du kan ta kontakt med MIRA-Senteret hvis du har behov for:

- Å snakke med noen om ekteskap og skilsmisse
- Å få råd og veiledning i en krisesituasjon
- Et sosialt nettverk

MIRA-Senteret
Hausmannsgt. 27
Postboks 1749 Vika
N-0121 Oslo

Telefon: 22 11 69 20
E-post: post@mirasenteret.no
Internett: www.mirasenteret.no